

Verneområdestyret
Setesdal Vesthei,
Ryfylkeheiane og
Frafjordheiane

Møteinnkalling

Utvalg:	AU i verneområdestyret for SVR
Møtested:	, Teamsmøte
Dato:	04.04.2025
Tidspunkt:	08:00

Eventuelt forfall må meldes snarest til en av verneområdeforvalterne. Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed.

Saksliste

Utvalgs-saksnr	Innhold	Lukket	Arkiv-saksnr
AU 24/25	Godkjenning av innkalling og saksliste		
AU 25/25	Val av en representant til å skrive under møteprotokollen saman med styreleiar		
AU 26/25	Referatsaker		
AU 27/25	Orienteringssaker		
AU 28/25	Saksframlegg - motorferdsel i SVR - bruk av følgebil på Brokke-Suleskardvegen før åpning		2025/1705
AU 29/25	Søknad om dispensasjon til gravearbeid, motorferdsel og ferdsel for kjeldesporing og sanering av forureining ved Storevassdammen i Steinbuskardet-Hisdal biotopvernområde, gnr/bnr, 7/1, Bykle kommune - Statkraft Energi A/S		2024/8079
AU 30/25	Eventuelt		

AU 24/25 Godkjenning av innkalling og saksliste
AU 25/25 Val av en representant til å skrive under møteprotokollen saman med styreleiar
AU 26/25 Referatsaker
AU 27/25 Orienteringssaker

Arkivsaksnummer: 2025/1705

Saksbehandler: Ida Christine Apalnes

Dato: 01.04.2025

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
AU i verneområdestyret for SVR	28/25	04.04.2025

Saksframlegg - motorferdsel i SVR - bruk av følgebil på Brokke-Suleskardvegen før åpning

Forvalters innstilling

Med hjemmel i Naturmangfoldloven § 48 får Arild Jacobsen løyve til å kjøre følgebil på Brokke-Suleskardvegen før den offisielle åpningen 21. mai. Løyvet gjelder for inntil to personbiler med henger. Løyvet gjelder i forbindelse med arrangert sykkelstur.

Vilkår:

- Kjøringen skal skje etter 12. mai og så nærme 21. mai som mulig
- Om føreren under transporten observerer villrein innenfor en avstand på 400 meter fra vegen, skal transporten utsettes slik at villreinen ikke blir uroet.

Som begrunnelse legges det vekt på at det gjelder et fåtall kjøretøy og i en periode store deler av vegen allerede er brøytet opp. Normalt har villreinen trukket over vegen på denne tiden av året. Bilene er en del av sikkerheten til arrangert tur for håndsykkelister, og arrangementet vil foregå på vegen og vil sådan ikke generere ferdsel innover i heia.

--- slutt på innstilling ---

Saksopplysninger

Sakens bakgrunn

Arild Jacobsen søker om løyve til følgekjøring med personbil på Brokke- Suleskardvegen før offisiell åpning 21. mai. Følgekjøringen skjer i forbindelse med arrangert sykkelstur for deltakere tilknyttet Landsforeningen for Ryggmargskade, der bilene vil fungere som sikkerhet for deltageren.

Det er behov for inntil to biler med tilhengere. Bilene vil kjøre inn til rasteplassen på Håheller (Sandvigvannet), og parkere der. Når sykelistene når bommen i Suleskard, vil de snu og returnere til Brokke. Bilene vil følge etter i bakkant av sykelistene.

Formell bakgrunn for vurdering og vedtak

- Forskrift om vern av Setesdal Vesthei - Ryfylkeheiane landskapsvernområde av 28.4.00.

- Forvaltningsplan for SVR, godkjent 2015.
- Naturmangfoldloven.

Hjemmelsgrunnlag

Setesdal Vesthei – Ryfylkeheiane landskapsvernområde var verna ved Kronprinsregents resolusjon av 28. april 2000. Formålet med vernet er etter kapittel III i Forskriften om vern av Setesdal Vesthei – Ryfylkeheiane landskapsvernområde:

1. Å ta vare på et sammenhengende, særpreget og vakkert naturområde med urørt fjell, hei og fjellskogområder med særpreget plante- og dyreliv, stølsområder, beitelandskap og kulturminner.
2. Å ta vare på et sammenhengende fjellområde som leveområde for den sørligste villreinstammen i Europa.

Motorisert ferdsel i Setesdal Vesthei – Ryfylkeheiane landskapsvernområde er regulert av verneforskriften kapittel IV punkt 5 der det heter at motorisert ferdsel på land er forbudt. Etter kapittel IV pkt. 5.3 b gjelder ikke forbudet mot motorferdsel på veg. Etter kap. IV pkt. 5.2 skal Brokke-Suleskardvegen være stengt i tidsrommet f.o.m. 1 november t.o.m. 20 mai.

Det er ingen særskilt hjemmel forskriften som åpner opp for å tillate kjøring på vegen utenfor åpningstidene. Dette må da vurderes etter naturmangfoldloven § 48. Etter denne paragrafen kan forvaltningsmyndigheten gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig.

Vurdering

Vurdering etter naturmangfoldloven (NML)

Etter § 7 i Naturmangfoldloven skal de miljørettslige prinsippene i NML §§ 8 til 12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Forvaltningsmyndigheten må ved alle tiltak som omfatter naturmangfoldet, vurdere søknadene etter disse paragrafene.

NML § 8 Kunnskapsgrunnlaget

Kunnskapsgrunnlaget om naturmangfoldet i området er hentet fra lokalkunnskap, Miljødirektoratet sin naturbase, database for sensitiv artsdata og fra NINA sin GPS-merkeprosjekt på villrein i Setesdal Ryfylke. Kunnskapsgrunnlaget for å kunne vurdere i hvilken grad motorferdselen det er søkt om vil ha innvirkninger på verneverdiene og verneformålet er god. Det legges derfor liten vekt på *Føre var-* prinsippet i Naturmangfoldloven § 9 videre i vurderingen.

Områdene rundt vegen er markert som barmark- og vinterbeiter for villrein i naturbase. Det er også en del trekkområder som går over vegen, blant annet Vardsvatn- Kvislevassnuten med ferdselsforbud 15.4-20.5. Det er unntak fra dette forbudet dersom ferdselen følger veg og merka løyper.

GPS-data viser tydelig at Brokke-Suleskardvegen er et stort vandingshinder for villreinen fra seint september/oktober måned og frem til vegen stenges. Selve kryssingen skjer ikke før etter stenging 1. november. Om våren har de aller fleste av dyra trukket over før åpningen 21. mai for å komme til kalvingsområdene i Bykle og Valle, men det kan fremdeles befinne seg en del bukk på sørsiden av vegen.

Det ikke registrert informasjon om andre sårbare arter eller økosystemer i det aktuelle området som kan bli påvirket av ferdselen.

NML § 10 Økosystemtilnærming og samlet belastning

I 2024 ble det registrert rundt 100 000 antall passeringer med kjøretøy langs vegen i

perioden den var åpen. Videre er det omfattende ferdsel til fots med vegen som utgangspunkt grunnet de mange parkeringsplassene langs vegen, samt nærhet til flere turisthytter. DNT-sør sine turisthytter Øyuvsbu og Håheller, generer mye ferdsel grunnet lett tilkomst, og mulighet for hytte til hytte tur. De to hyttene hadde henholdsvis 854 og 226 gjestedøgn gjennom sommersesongen 2023.

Området rundt vegen er også preget av store vannkraftanlegg og magasiner, som sammen med den omfattende infrastrukturen og ferdselen, lager en stor vandringsbarriere for villreinen.

NML § 11 Kostnader ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver og NML § 12 Miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder

Tiltakshaver er ansvarlig for at kjøringen blir gjennomført på en så god, miljøvennlig måte som mulig.

NML § 48 Dispensasjon fra vernevedtak

Det at den omsøkte motorferdselen er en del av et arrangement som ikke generere ferdsel videre innover i heia er særlig vektlagt. Dersom det blir en trend med bruk av vegen før offisiell åpning, kan dette medføre ferdsel innover i verneområdet og føre til forstyrrelser på både villreinen og rovfugler i en sårbar periode av året.

Den omsøkte motorferdselen strider ikke mot vernevedtakets formål og kan ikke påvirke verneverdiene nevneverdig. Det kan dermed gis dispensasjon etter § 48 i naturmangfoldloven.

Konklusjon

Den omsøkte motorferdselen vil bare i liten grad ha en negativ påvirkning på verneverdiene i Setesdal Vesthei- Ryfylkeheiane landskapsvernområde. Kjøringen vil heller ikke være en trussel mot naturmangfoldet. Det kan derfor gis løyve på vilkår.

Arkivsaksnummer: 2024/8079

Saksbehandlar: Ludmila Pechinkina

Dato: 02.04.2025

Utval	Utvalsak	Møtedato
AU i verneområdestyret for SVR	29/25	04.04.2025

Søknad om dispensasjon til gravearbeid, motorferdsel og ferdsl for kjeldesporing og sanering av forureining ved Storevassdammen i Steinbuskardet-Hisdal biotopvernområde, gnr/bnr, 7/1, Bykle kommune - Statkraft Energi A/S

Vedlegg:

- 1 Statkraft - søknad Storevassdammen
- 2 Multiconsult - detaljert søknad

Forvaltar si innstilling

Statkraft Energi A/S får dispensasjon til gravearbeid, motorferdsel og ferdsl på den gamle tippet rett under Storevassdammen i Steinbuskardet-Hisdal biotopvernområde, slik det er vist på kartet i vedtaket.

Dispensasjonen omfattar nødvendig graving for å lokalisere og fjerne ein gamal drivstofftank som lekker ut i vassdraget nedstrøms tippet. Dispensasjonen omfattar og graving av nye avskjerande grøfter i den sørlege delen av tippet og utbetring av eksisterande dreneringsgrøfter nord på tippet. Dispensasjonen omfattar og tilføring av eventuelle filtermassar og fjerning av forureina massar.

Det blir og gitt dispensasjon til nødvendig motorferdsel med anleggsmaskiner på tippet og nødvendig ferdsl til fots i samband med anleggsarbeida. Det blir og gitt dispensasjon til oppsetting av 4-6 skilt som opplyser om vatnet i område ikkje må brukast. Dispensasjonen omfattar og oppsetting av eit om lag 400 m langt gjerde rundt tjørna rett sør for tippet dersom dette blir vurdert som nødvendig.

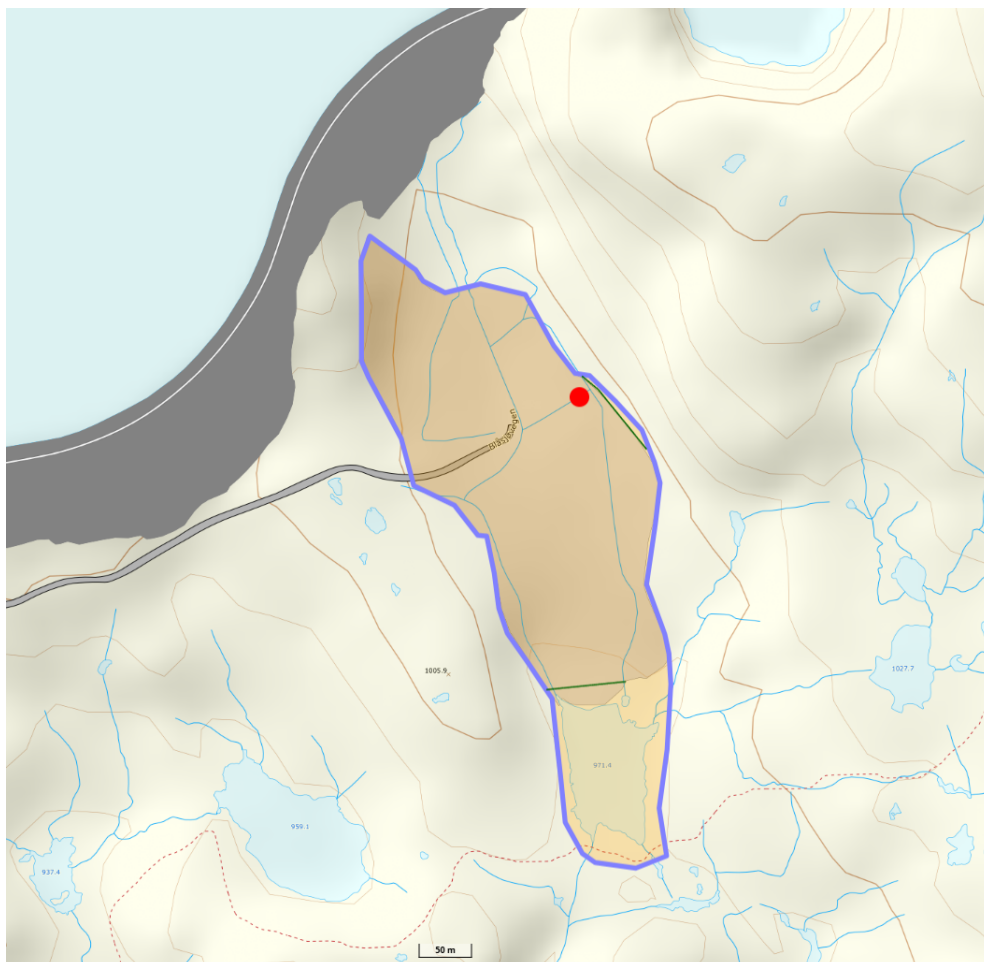
Dispensasjonen gjeld for ein samanhengande periode på inntil 6 veker innan tidsrommet 15.08-15.10.2025. Om det oppstår stans i anleggsarbeida på grunn av villrein i området eller funn av fleire ureiningskjelder enn antatt, får verneområdeforvaltar delegert mynde til å eventuelt utvide rammene for dispensasjonen.

Vedtaket er fatta etter kap. IV, punkt 2.4, i Føreskrift om vern av Steinbuskardet-Hisdal biotopvernområde, og § 48 i naturmangfaldlova.

Det er ein føresetnad for dispensasjonen at Statsforvalteren i Agder gir løyve til tiltaka etter forureiningslova.

Dispensasjonen blir gitt med desse vilkåra:

- Om det blir observert villrein mindre enn 400m frå anleggsområde må arbeidet avventast til faren for forstyrring er forbi
- Om det blir observert villrein som trekker inn mot anleggsområde må arbeidet avventast til dyra har trekt bort frå område
- Alle grøfter og groper skal fyllast att og dekkast med jord og torv frå staden og eventuelle overskotsmassar skal fraktast ut av verneområde
- Plassering og utforming av eventuelle skilt og gjerde skal avklarast med SVR v/verneområdeforvaltar Alf Odden
- Det skal gjennomførast ei sluttsynfaring når gravearbeida er avslutta

Kart som viser avgrensinga av tiltaksområde under Storevassdammen. Grått felt viser eksisterande tipp. Raudt punkt viser område for fjerning av drivstofftank. Blå strekar viser eksisterande dreneringsgrøfter. Grøne strekar viser nye avskjerande grøfter.

Vedtaket er grunngeve med at det framleis lekk det som truleg er diesel frå en gamal tank som er grove ned i tippen. Dette er ein lekkasje som spreiar seg nedover i vassdraget og ein veit ikkje kor lenge lekkasjen vil halde fram. Det er derfor viktig at kjelda til forureininga blir fjerna og vidare spreieing til grunn og vatn blir stoppa.

Omfattande anleggsarbeid i eit særleg sårbart trekkområde for villreinen er svært uheldig sjølv om forstyrninga er forbigåande. AU i verneområdestyret for SVR legg derfor til grunn at Statkraft slutfører anleggsarbeida i 2025, og arbeidsinnsatsen blir så konsentrert at alt arbeidet kan gjennomførast innanfor tidsrammene i dispensasjonen.

AU i verneområdestyret for SVR legg og til grunn at handteringa av forureiningskjelda og forureina massar skjer innafor rammene gitt i løyve etter forureiningslova frå Statsforvalteren i Agder.

--- slutt på innstilling ---

Saksopplysninger

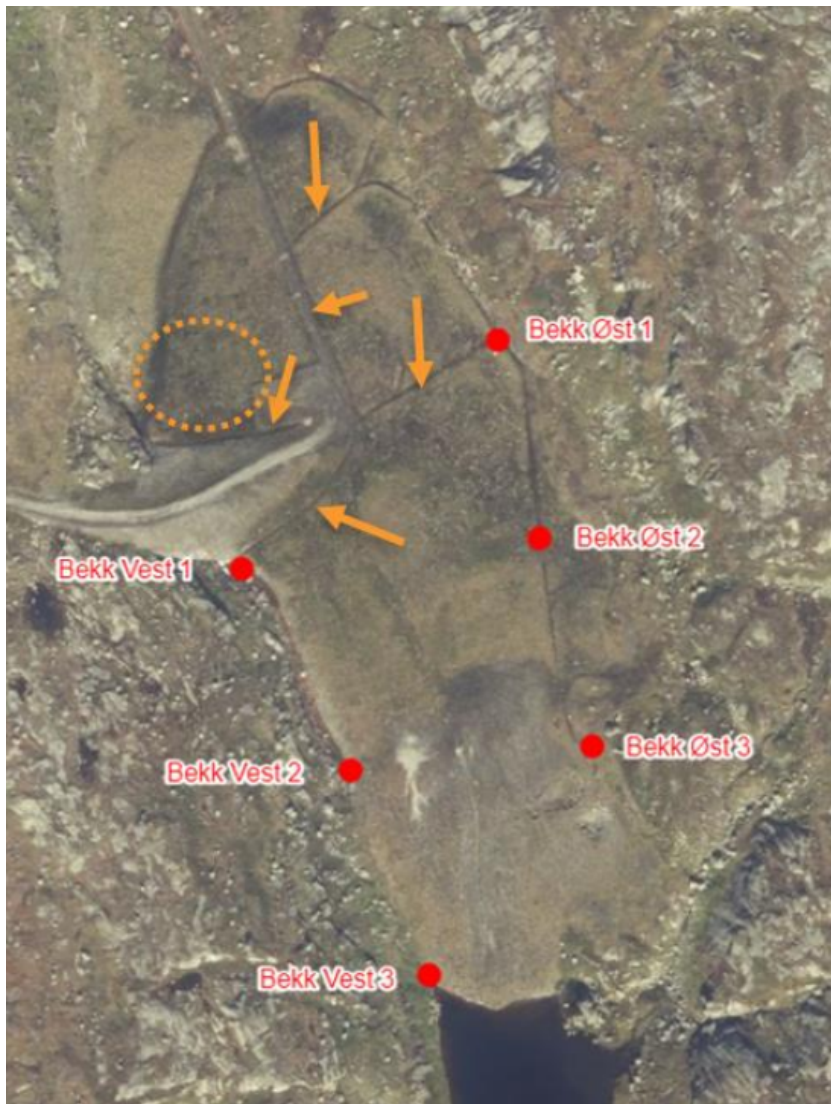
Bakgrunn for søknaden

Viser til søknad frå 14.03.2025 og detaljert beskriving av tiltaka frå Multiconsult. Visar og til tidlegare møte om saka. Tilsvarande søknad er og sendt til Statsforvalteren i Agder som har mynde etter forureiningslova. Statsforvalteren i Agder har sendt søknaden ut på høyring til mellom anna Bykle kommune og SVR med frist for uttale 30.04.2025. Under handsaminga av søknaden har verneområdeforvaltar hatt dialog med søkar, Statsforvalteren i Agder, Bykle kommune, Villreinnemnda for Setesdalområde og Statskog som grunneigar.

Bakgrunnen for søknaden er at Statkraft under ein inspeksjon oppdaga forureining frå hydrokarbonar i overflatevatn på tippen under Storevassdammen. Prøvetaking i 2022, 2023 og 2024 stadfesta at noko som ser ut til å være diesel, lekk ut i grunnen på tippen og ut i vassdraget nedstrøms tippen. Ei lita tjørn nær tippen er så forureina at det kan være farleg å bruke vatnet og det kan sporast forureining heilt ned til Vestre Gyvatn. Funn i sediment tydar på at det også tidlegare har vore omfattande utslepp i område.

Tippen slik den ser ut i dag. Foto: Multiconsult

Flyfoto som viser tippen. Orange piler viser eksisterende dreneringsgrøfter. Orange sirker viser område med overvatn. Raude punkt viser prøvetakingspunkt. Den nedgravde dieseltanken ligg truleg nær punktet Bekk-Øst 2.

Statkraft Energi AS søkar om å få gjere tiltak på fyllinga etter de gamle anleggsområde under Storevassdammen i Steinbuskardet-Hisdal biotopvernområde. Formålet med tiltaka er å avgrense vidare spreining av ei pågåande forureining til grunn og vatn. Det søkast og om å få gjennomføre undersøkingar for å auke kunnskapsgrunnlaget knyt til forureiningstilstanden i det gamle anleggsområdet.

Heilt konkret søkast det om å få gjennomføre desse tiltaka:

1. Kjeldesporing og eventuell sanering av forureiningskjelda

Det lekk diesel frå det som truleg er ein gamal dieseltank frå asfaltverket som stod på tippen. Slike tankar har normalt eit volum på 20.000-30.000 liter, og ein veit ikkje kor mykje som var att på tanken

når den vart grove ned når anleggsarbeida vart avslutta heilt på slutten av 1980-talet. Ein har indikasjonar på kor drivstofftanken ligg, og den vil bli lokalisert nøyaktig ved å grave to grøfter i austre del av tippen. Grøftene vil være om lag 5 m lange, 2-3 m breidde og 3 m djupe. Det vil bli laga til avskjeringsgrøfter for å sikre at det kan gravast tørt. Når tanken er lokalisert blir den grove opp og lagt i ein tett container. Det same vil skje med massar som er synleg tilsølt med diesel. Tanken og forureina masser vil bli fjerna frå verneområdet.

Masser frå gravearbeida vil bli mellomlagra på duk og lagt tilbake i gravegropa. Ved behov må det tilføres lokalt nye sand- og grusmassar eller tettande leirmassar. Omfanget avhenger av kor mykje gravemassar og avfall fjernast frå gropa, men truleg ikkje meir enn maksimalt 10 tonn med nye massar. Når arbeidet er ferdig vil overflata bli arrondert, og det blir grove avskjerande grøfter slik at ein i størst mogleg grad leder overflatevatn bort frå tippen.

Situasjonsplan for tiltaket. Kjelde: Multiconsult.

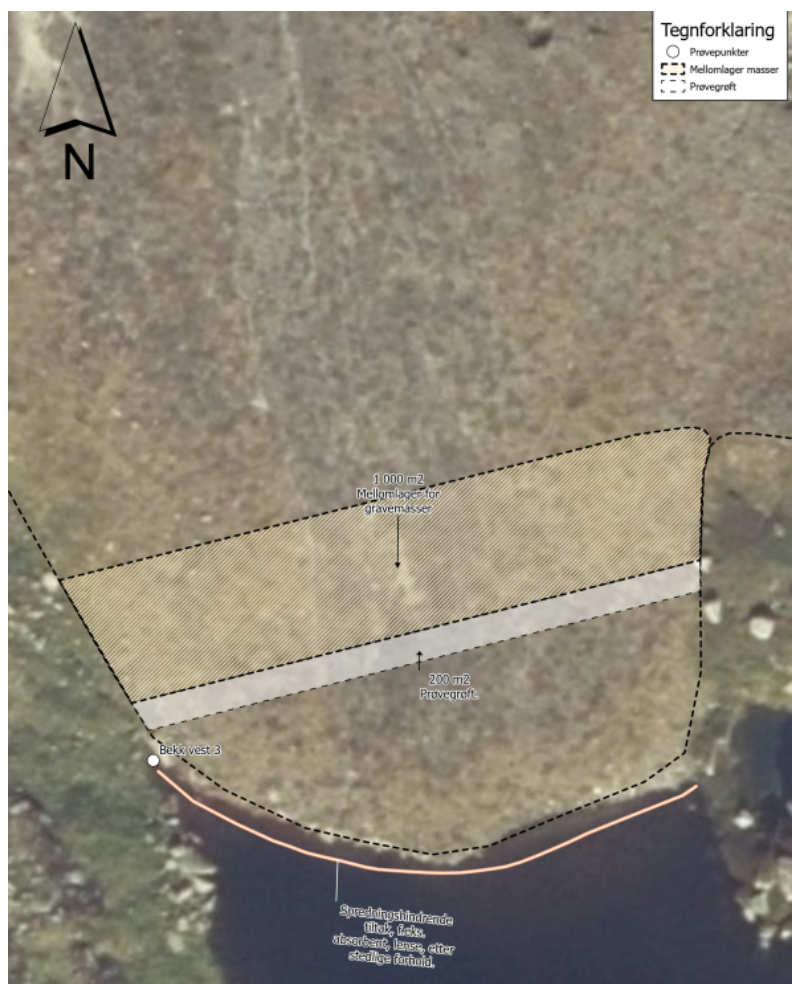
2. Forbetring av funksjonaliteten av eksisterande dreneringsgrøfter

Det er etablert fleire tverrgåande og avskjerande dreneringsgrøfter over den nordlege delen av tippen. Desse har til føremål å leie overvatn unna fyllinga, og mot vestre bekk. Det er likevel observert vatn ståande over terreng på deler av tippen, noko som tyder på at det drenerande

grøftsystemet ikkje fungerer optimalt. Ettersom det truleg er mange mindre forureiningskjelder i tippet er det viktig at vatn frå terrenget rundt ikkje infiltrerer tippet. Det kan derfor være aktuelt å gjennomføre mindre strakstiltak ved å reinske grøftene utan å skade eventuelle tetningslag. Det kan og være aktuelt å reetablere alle dreneringsgrøftene til tilstrekkeleg djupne med tetting inn mot fyllinga. Gravemassane vil bli lagt nedstrøms grøftene.

3. Graving av prøvegrøft i søre ende av tippet

For å få ein betre oversikt over forureiningssituasjonen i tippet bør det gravast ei om lag 60 m lang grøft tvers over søre ende av tippet. Denne bør gravast heilt ned til fast fjell om mogleg. Ut frå observasjonar på staden vil det bli vurdert om det er behov for å etablere eit filterlag i samband med attfylling av prøvegrøfta for å redusere avrenninga av forureina vatn frå tippet. I så fall vil det bli brukt tilkøyrt sandmassar i kombinasjon med barkmasaer eller andre typar absorberande massar. Dersom det ikkje er nødvendig med eit filterlag vil prøvegrøfta bli fylt att med gravemassane. Gravemassane mellomagrast rett ved grøfta på duk og med avrenning tilbake til grøfta.

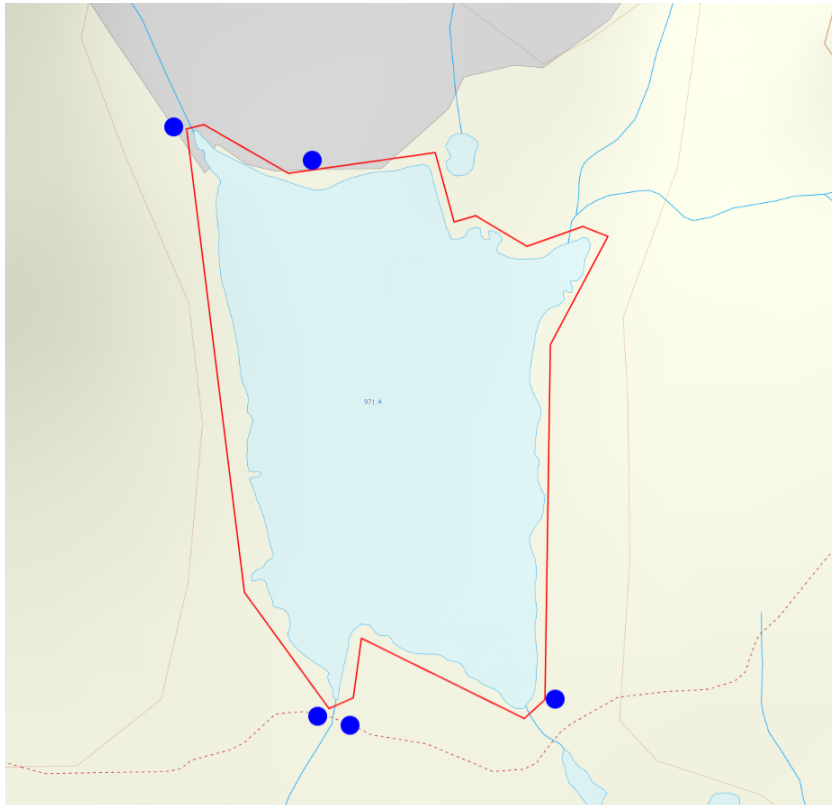

Situasjonsplan for tiltaket. Kjelde: Multiconsult.

4. Oppsetting av gjerde og informasjonsskilt

Vasskvaliteten i tjørna i søre ende av tippen og i bekken mellom tjørna og Vestre Gyvatn er så dårleg at vatnet ikkje må brukast. På grunn av ferdselforbodet er det lite folk i område, men den merka løypa mellom Hovatn og Storsteinen kryssar bekken. Det er og villrein og sau i området.

Det vil derfor vere nødvendig med skilt som informerer om at vatnet ikkje må brukast. Det vil truleg være nødvendig med 4-6 slike skilt. Det kan og være aktuelt å sette opp eit gjerde rundt tjørna for å hindre at dyr kjem ned til vatnet. Eit slik gjerde vil få ei lengde på om lag 400 m og være om lag 1 m høgt.

Kart over mogleg plassering av informasjonsskilt og gjerde.

I søknaden er og prøvetaking i resten av tippen omtala. Slik prøvetaking må utførast ved å grave prøvesjakter med gravemaskin. Om Miljødirektoratet sin vegleiar for slik prøvetaking skal følgast må det gravast 115 eller 220 prøvepunkt. Prøvetaking av dette omfanget blir vurdert til å ikkje kunne gjennomførast i løpet av ein sesong og truleg ha avgrensa verdi som grunnlag for vurderingar av tiltak. Verneområdeforvaltar les søknaden som at det ikkje blir søkt om prøvetaking med gravemaskin over heile tippområde.

Formell bakgrunn for vurdering og vedtak

- Forskrift om vern av Steinbuskardet – Hisdal biotopvernområde av 28.04.2000
- Forvaltningsplan for verneområda i Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane og Frafjordheiane, godkjent 2015
- Naturmangfaldlova.

Heimelsgrunnlag

Steinsbuskardet – Hisdal biotopvernområde vart verna ved Kronprinsregentens resolusjon av 28. april 2000. Føremålet med vernet av Steinsbuskardet – Hisdal biotopvernområde er etter kapittel III i verneføreskrifta:

” å sikre eit særskild viktig heilårs leveområde med trekkveggar og kalvingsområde for villrein i Setesdal Vesthei.”

Verksemd og tiltak i Steinsbuskardet–Hisdal biotopvernområde blir regulert av verneforskrifta kapittel IV, punkt 1.1, kor det heiter at *” Det må ikkje iverksetjast tiltak som kan endre dei naturgjevne produksjonstilhøva, gjera villreinen sitt livsmiljø ringare eller hindre villreinen sin bruk av området”*. Vidare heiter det i kapittel IV, punkt 1.2, bokstav f, at reglane i punkt 1.1 ikkje er til hinder for *” Manøvrering av eksisterande regulerte innsjøar i tråd med konsesjonsvilkåra. Vedlikehald og tilsyn av konsesjonsgjevne kraftanlegg, herunder anleggsveggar, luker, dammar, radiolinkar og kraftliner og radiolinkar, herunder naudsynt auke i linetverrsnitt”*.

Etter verneområdeforvaltar si vurdering er tiltaka det er søkt om for omfattande til å komme inn under dette punktet. Det er derfor nødvendig med ein dispensasjon etter naturmangfaldlova sin §48 for å kunne gjennomføre tiltaket.

Motorisert ferdsel i Steinsbuskardet–Hisdal biotopvernområde blir regulert av verneforskrifta kapittel IV, punkt 3.1, kor det heiter at motorisert ferdsle på land er forbode, og punkt 3.2 kor det heiter at lågtflyging under 300m er forbode. I kapittel IV, punkt 3.4, bokstav b, heiter det vidare at forvaltningsstyresmakta kan gje løyve til *”Luft- og snøscootertransport som trengst ved tilsyn og vedlikehald av kraftanlegg, sjå pkt. 1.2. f. Ved akutt behov for slik transport skal det sendast melding”*. Etter verneområdeforvaltar si vurdering er motorferdsla med anleggsmaskinar som det er søkt om for omfattande til komme inn under dette punktet. Det er derfor nødvendig med ein dispensasjon etter naturmangfaldlova sin §48 for å kunne gjennomføre tiltaket.

Ferdsel i Steinsbuskardet–Hisdal biotopvernområde blir regulert av verneforskrifta kapittel IV, punkt 2.1, kor det heiter at det i sone A – Steinbuskardet, er all ferdsel forbode heile året.

Det omsøkte tiltaket kjem etter verneområdeforvaltar sitt syn inn under kapittel IV, punkt 2.1 og, og krev derfor dispensasjon etter kapittel IV, punkt 2.4, for å kunne gjennomførast. Her heiter det at *«Forvaltningsstyresmakta kan gje unntak frå forbodet i pkt. 2.1 i særlege tilfelle når det ikkje strir mot føremålet med vernet, sjå pkt. VI»*.

I §48 i Naturmangfaldslova heiter det at ”Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig”.

Verneområdestyret for Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane og Frafjordheiane har forvaltningsmynde for Steinbuskardet biotopvernområde.

Søknaden vil og bli handsama av Statsforvalteren i Agder etter §11 i forurensingslova (særskilt tillatelse til forurensende tiltak).

Vurdering

Naturmangfaldlova

Etter § 7 i Naturmangfaldlova skal dei miljørettslege prinsippa i §§ 8 til 12 leggest til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndigheit. Forvaltingsmyndigheita må ved alle tiltak som vedkjem naturmangfaldet, vurdere søknadane etter desse paragrafane.

Innverknad på verneverdiar og verneføremål

Den gamle tippen under Storevassdammen ligg om lag 980 m.o.h i eit storkupert ope fjellandskap dominert av fjell i dagen og elles skrin vegetasjon. Sjølve tippen har ein storleik på om lag 55.000 m² og har stadvis ei fyllingsdjupne på 5-10 m. Tippen består av grove steinmassar med eit tynt vegetasjonsdekke på toppen som i hovudsak består av ulike grasartar.

Områda ved Steinbuskardet har tradisjonelt vore eit heilt sentralt område for villreinstamma i Setesdal Vesthei - Ryfylkeheiane. Etter Ulla-Førre utbygginga har store inngrep i område ført til at Setesdal Ryfylke villreinområde i praksis er delt i eit nordområde og eit sørområde langs aksen Botsvatn – Storevassdammen. Einaste attvarande trekkorridor nord/sør er i Steinsbuskardet og over Gyvassfjellet. I arbeidet med delnorm 3 etter kvalitetsnorm for villrein vart trekkorridorane i Steinsbuskardområdet vurdert å ha over 90 % reduksjon i bruk. Mellom 2006 og 2024 er det berre registrert at 6 GPS-merka villrein har nytta denne trekkpassasjen i barmarkssesongen. Av desse har 2 gått over Gyvassfjellet, mens 4 har gått gjennom sjølve Steinbuskardet. Den avgrensa bruken må sjåast i ljøs av at området i utgangspunktet er trøgt, samstundes som dyra må dele plass med infrastruktur i form av Storevassdammen, veg, straumliner, turistløyper og Storsteinen turisthytte. I tillegg kjem ferdsla i området, hovudsakeleg knytt til turistløypenettet, sauesanking og drift av kraftverksinstallasjonane. Sjølv om nivået på ferdsla er relativt avgrensa er likevel samverknadane av forstyrring i området for stor til at villreinen vil ta seg igjennom området. Rutene Storsteinen-Hovatn og Storsteinen-Storevassdammen er dei to merka stiane som går nærast det aktuelle tiltaksområde. I 2022 hadde desse strekningane 150 og 342 passeringar gjennom heile barmarkssesongen. Dette utgjer i snitt 2 og 6 passeringar pr dag. I tillegg hadde i 2024 anleggsvegen inn til Storevassdammen 610 passeringar av sykkelistar/gåande og 191 passeringar av bilar. Dette utgjer i snitt 6 og 3 passeringar pr dag

Ferdsla, motorferdsla og aktiviteten det er søkt om er derfor omfattande samanlikna med den relativt låge ferdsla på dei merka stiane i område.

Det går føre seg eit arbeid med flytting av Storsteinen turisthytte med tilhøyrande løypenett for å betre villreinens trekkmoglegheiter i området. Frå tidlegare er det innført restriksjonar på bruken av Blåsjøvegen for å avgrense ferdsla i området. Statskog har frå 2023 innført jaktfredningssone i området nettopp for å redusere ferdsla.

Kunnskap om naturmangfaldet i området baserer seg og på Miljødirektoratet sin naturdatabase med innsyn til sensitiv informasjon (www.naturbase.no) og tilsvarande informasjon i Temakart Rogaland. Så langt forvaltningsstyresmakta kjenner til etter søk i Naturbase, er det ikkje registrert informasjon om prioriterte arter, trua eller nær trua arter på Norsk raudliste for arter 2021 eller andre verdifulle arter. Det er heller ikkje registrert informasjon om utvalde naturtypar, trua eller nær trua naturtypar på Norsk raudliste for naturtypar 2018 eller andre verdifulle naturtypar. Det er heller ikkje komme fram andre opplysningar som tyder på at det finns slike arter og/eller naturtypar i det aktuelle område.

Kunnskap om kulturminne i området baserer seg på Riksantikvaren sin kulturminnebase (www.asketadden.no). Her er det ikkje registrert kulturminne som kan ta skade av aktiviteten det er søkt om.

Kunnskapsgrunnlaget (§8) som ligg føre for å vurdere dei omsøkte tiltaka si innverknad på verneverdiar og verneføremål, må derfor vurderast som godt. §9 om "Føre var prinsippet" vil derfor bli tillagt mindre vekt i dei følgjande vurderingane.

§10 tek føre seg den samla belastninga av økosystemet i området. Steinbuskardet – Hisdal Biotopvernområde og dei tilgrensande områda innan Setesdal Vesthei – Ryfylkeheiane landskapsvernområde, er eit viktig trekk-, kalvings- og leveområde for villreinen, og har fått eit særleg omfattande vern. Likevel er område sterkt påverka av tekniske inngrep og ei relativt omfattande ferdsel som det er gjort greie for over.

Den samla belastninga frå ferdsle og fysiske inngrep må derfor vurderast som såpass omfattande at den har stor negativ innverknad på villreinens bruk av område. Dette skulle tilseie ein restriktiv haldning i høve til å tillate fleire tiltak og auka motorferdsel og ferdsel i område. I tidsrommet anleggsarbeida gjennomførast vil trekkpassasjen over Gyvassfjellet neppe bli bruk av villreinen. Det er heller ikkje sannsynleg at trekkpassasjen gjennom Steinbuskardet blir brukt av simler og kalvar.

Situasjonen ein står oppe i nå med pågåane forureining av grunn og vatn er likevel så alvorleg at det må gjerast tiltak. For å redusere den negative påverknaden av villrein så mykje som mogleg er det svært viktig at gravearbeida med tilhøyrande motorferdsel og ferdsel blir gjennomført på hausten når det uansett er ein del aktivitet og ferdsle i område. Det er og svært viktig at aktiviteten blir avgrensa til ein sesong. Omfattande forstyrring av villreinen over fleire år kan medføre at trekkpassasjane i område går heilt ut av bruk.

§12 omhandlar miljøforsvarleg teknikkar, driftsmetodar og lokalisering. Søknaden legg opp til ei god handtering av den alvorlege situasjonen vi står oppe i. Samstundes legg søknaden opp til at det skal være aktivitet i området over fleire år. Noko som vil være svært negativt for villreinens bruk av område.

§11 legg til grunn at eventuelle kostnader ved miljøforringing skal bærast av tiltakshavar. Tiltakshavar er fullt og heilt ansvarleg for ei miljømessig god løysing.

Konklusjon

Det omsøkte tiltaket med tilhøyrande motorferdsle og ferdsle vil medføre auka forstyrring av villreinen i eit område som har fleire viktige funksjonar for villreinstamma. Tiltaket vil derfor ha ein negativ innverknad på verneverdiane i Steinbuskardet - Hisdal biotopvernområde, og kjem samstundes i konflikt med verneføremålet kor det å ta vare på villreinen sine trekkområde er eit sentralt punkt. Samstundes er det nødvendig å gjennomføre desse tiltaka for å stoppe den pågåande forureininga som kan gje store skader på område. Det kan derfor gis dispensasjon med føresetnad om at anleggsarbeida blir konsentrert til ein kort periode på hausten og at dei blir avgrensa til ein sesong.

Statsforvalteren i Agder

POSTADRESSE
Statkraft Energi AS
Postboks 200 Lilleaker
0216 Oslo
Norway

BESØKSADRESSE
Lilleakerveien 6
0283 Oslo

SENTRALBORD
24 06 70 00

TELEFAKS:
24 06 70 01

INTERNETT
www.statkraft.no

E-POST:
post@statkraft.com

ORG. NR.: NO-987 059 729

DERES REF./DATO:
2024/8079

VÅR REF.:

STED/DATO:
Suldal, 14.03.2025

STORVASSDAMMEN – SØKNAD OM TILLATELSE TIL Å GJENNOMFØRE PRØVETAKING OG KILDESPORING I 2025

Vi viser til tidligere kontakt, inkludert hyggelig møte 24.01.2025, vedrørende planlagte undersøkelser ved Storvassdammen i Bykle kommune i 2025.

Multiconsult har på oppdrag for Statkraft utarbeidet en plan for gjennomføring av prøvetaking og kildeporing i 2025. Planen er vedlagt

Statkraft søker med dette om tillatelse til å gjennomføre arbeidet i henhold til vedlagte plan

Da undersøkelsesområde kun er tilgjengelig i en kort periode, ber vi om rask vurdering av oversendt plan og søknad. I den grad det mangler opplysninger, ber vi om tilbakemelding for å kunne ettersende ønsket informasjon.

Da entreprenør først kan kontraheres når det er avklart hvilke arbeid som kan tillates gjennomført i 2025, vil entreprenørens beredskapsplan bli ettersendt når den foreligger.

Med vennlig hilsen
for Statkraft Energi AS

Ingeborg K. Guggedal

RAPPORT

Miljørådgiving Storvassdammen

OPPDRAAGSGIVER

Statkraft Energi AS

EMNE

Søknad om prøvetaking og planlagte tiltak i
2025

DATO / REVISJON: 17.02.25/02

DOKUMENTKODE: 10253711-02-RIM-RAP-002

Multiconsult

Dette dokumentet har blitt utarbeidet av Multiconsult på vegne av Multiconsult Norge AS eller selskapets klient. Klientens rettigheter til dokumentet er gitt for den aktuelle oppdragsavtalen eller ved anmodning. Tredjeparter har ingen rettigheter til bruk av dokumentet (eller deler av det) uten skriftlig forhåndsgodkjenning fra Multiconsult. Enhver bruk av dokumentet (eller deler av det) til andre formål, på andre måter eller av andre personer eller enheter enn de som er godkjent skriftlig av Multiconsult, er forbudt, og Multiconsult påtar seg intet ansvar for slikt bruk. Deler av dokumentet kan være beskyttet av immaterielle rettigheter og/eller eiendomsrettigheter. Kopiering, distribusjon, endring, behandling eller annen bruk av dokumentet er ikke tillatt uten skriftlig forhåndssamtykke fra Multiconsult eller annen innehaver av slike rettigheter.

RAPPORT

OPPDRAAG	Miljørådgiving Storvassdammen	DOKUMENTKODE	10253711-02-RIM-RAP-002
EMNE	Søknad om prøvetaking og planlagte tiltak i 2025	TILGJENGELIGHET	Åpen
OPPDRAAGSGIVER	Statkraft Energi AS	OPPDRAAGSLEDER	Kjetil Barland
KONTAKTPERSON	Bjørn Sandvik	UTARBEIDET AV	Kjetil Barland/Nadja Andreassen
KOORDINATER	Sone: UTM-32 Øst: 383395 Nord: 6575450	ANSVARLIG ENHET	10112012 Miljø og utredning
GNR./BNR./SNR.	/i.r. /		

SAMMENDRAG

Under oppsynsrunder ved damanleggene knyttet til Ulla-Førre-anlegget, er det observert oljefilm på vannforekomster nedstrøms Stovassdammen i Blåsjømagasinet. Statkraft Energi har fått gjennomført prøvetaking av vann og bekkesediment i 2022, 2023 og 2024, og det er dokumentert at det er utlekking av særlig hydrokarboner fra et gammelt anleggsområde til overflatevann nedstrøms Stovassdammen.

Statkraft ønsker å bedre kunnskapsgrunnlaget knyttet til forurensningstilstand i det gamle anleggsområdet og utføre mulige tiltak for å begrense forurensningsspredning.

Området er kun snø- og isfritt i korte perioder, og tilkomstveien er åpen for kjøring normalt i august – september. Mulighet for gjennomføring av prøvetaking og enkle tiltak er derfor sterk begrenset og svært avhengig av værforholdene.

Planlagt arbeid for 2025-sesongen ble gjennomgått i møte med Statsforvalter og verneområdeforvalter den 24.01.2025.

Foreliggende rapport beskriver en plan og bakgrunn for planlagt arbeid i område i sesong 2025, og skal være grunnlag for innhenting av nødvendige tillatelser hos myndigheter. Rapporten beskriver videre mulige miljørisiko knyttet til planlagt arbeid og beskriver behov for avbøtende tiltak. Statkraft vil kontakte entreprenør etter tilbakemelding fra myndighetene og utarbeide endelig beredskapsplan basert på vilkår i vedtak.

02	17.02.25	Utforming til søknad om prøvetaking og tiltak i sesong 2025	Nadja Andreassen	Kjetil Barland	Kjetil Barland
01	13.12.24	Prøvetakingsprogram og planlagte tiltak i 2025 – utkast for innspill	Nadja Andreassen	Kjetil Barland	Kjetil Barland
00	26.04.24	Forslag prøvetakingsprogram og strakstiltak 2024 – for innspill	Nadja Andreassen	Kjetil Barland	Kjetil Barland
REV.	DATO	BESKRIVELSE	UTARBEIDET AV	KONTROLLERT AV	GODKJENT AV

INNHOLDSFORTEGNELSE

1	Innledning	5
1.1	Formål.....	5
2	Eksisterende kunnskapsgrunnlag	5
2.1	Område og historikk	5
3	Planlagt arbeid 2025	9
3.1	Del 1 – Kildesporing og eventuell sanering	10
3.2	Del 2 – forbedring av funksjonalitet av dagens drenasjegrøfter.....	11
3.3	Del 3 – kartlegging forurensningstilstand i fyllingen ellers	12
3.4	Ytterlige arbeid planlagt i sesong 2025	13
3.5	Overvåking 2025	13
3.6	Rapportering	13
4	Fremdrift sesong 2025	13
5	Risikovurdering og behov for beredskap under prøvetakingen	14
1.	Ved funn av tanker.....	15
2.	Funn av metallskrap i prøvesjaktene	15
6	Referanser	15

Vedlegg 1:

Oversikt historisk bruk

Vedlegg 2:

10253711-02-RIGm-TEG-001 Kildesporing ved antatt tank

10253711-02-RIGm-TEG-002 Sørilige fyllingsfront

1 Innledning

Under oppsynsrunder ved damanleggene knyttet til Ulla-Førre-anlegget, er det observert oljefilm på vannforekomster nedstrøms Storvassdammen i Blåsjømagasinet. Statkraft Energi har fått gjennomført prøvetaking av vann og bekkesediment i 2022, 2023 og 2024, og det er dokumentert at det er utlekking av særlig hydrokarboner fra et gammelt anleggsområde til overflatevann nedstrøms Storvassdammen.

Statkraft ønsker å bedre kunnskapsgrunnlaget knyttet til forurensningstilstand i det gamle anleggsområdet og utføre mulige tiltak for å begrense forurensningsspredning.

Området er kun snø- og isfritt i korte perioder, og tilkomstveien er normalt åpen for kjøring i perioden august – september. Mulighet for gjennomføring av prøvetaking og tiltak er derfor sterk begrenset og svært avhengig av værforholdene.

Planlagt arbeid for 2025 sesongen ble gjennomgått i møte med Statsforvalter og Verneområdeforvalter den 24.01.2025.

Foreliggende rapport beskriver en revidert plan for planlagt arbeid i område i sesong 2025, og skal være grunnlag for innhenting av nødvendige tillatelser hos myndigheter.

1.1 Formål

Formålet med planlagt arbeid i 2025 er følgende:

1. Det er behov for å finne en mulig kilde til påvist forurensning av hydrokarboner i østre bekk (jf. figur 2). Det er mistanke om at denne kilden til hydrokarboner er en tank som lekker i nærheten av pkt. Bekk øst 2 (jf. figur 2). Et av målene i feltsesongen i 2025 er derfor å finne tanken og fjerne den om mulig.
2. Øke kunnskapsgrunnlag om type masser og andel eventuelt avfall i fyllingsområdet, som grunnlag for vurdering av behov for ytterlige tiltak mot forurensningsspredning. Da hele område er på ca. 55 000 m² og har den beliggenheten det har, vil det ikke være mulig å gjennomføre en kartlegging iht. Miljødirektoratets digitale veileder /4/. Prøvetakingsprogrammet for 2025 konsentrerer seg derfor om sørenden av fyllingen, hvor eventuell forurensningsspredning kan påvirke vannforekomster nedstrøms.

Basert på innhentet kunnskap i feltsesong 2025 vil det kunne vurderes behov for ytterlige tiltaksarbeid, som da kan utføres tidligst i feltsesongen 2026.

2 Eksisterende kunnskapsgrunnlag

Det er utført undersøkelser av vann og bekkesediment i 2022, 2023 /1/ og 2024 /2/. Det finnes ikke tidligere undersøkelser av grunnforhold i utfyllingsområdet. Det er fremlagt gamle foto fra anleggstiden for Storvassdammen fra 1980-tallet, samt anvist plasseringen av en mulig kilde til oljeforurensningen på det tidligere anleggsområdet.

2.1 Område og historikk

Storvassdammen er en steinfyllingsdam med tetningskjerne av asfalt, i Bykle kommune. Den demmer opp deler av Blåsjø, og regnes som den største fyllingsdammen i Norge.

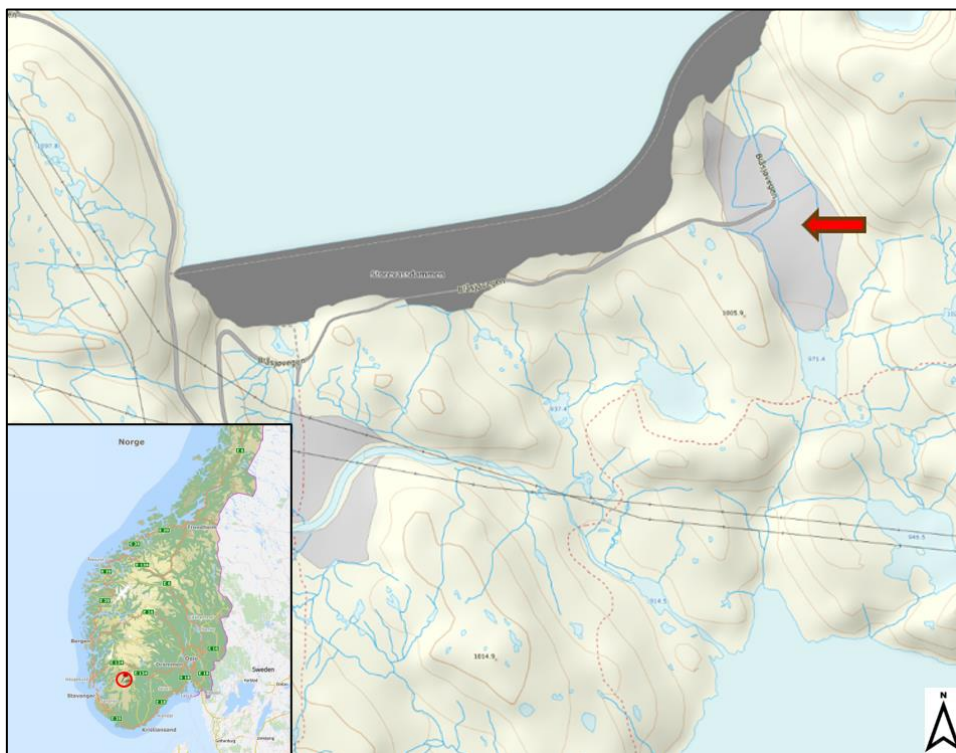
Den ble bygget i starten av 1980-tallet. Rigg- og anleggsområder ble da etablert sør for dagens dam (jf. figur 1). Etter endt anleggsvirksomhet ble alle installasjoner revet og terrenget arrondert, samt utformet med kanaler/bekker for å lede bort overvann.

Fyllingsområdet ligger på ca. 995 m over havnivå, og har et areal på mellom 50 000-55 000 m², basert på flyfoto (jf. figur 2). Utfyllingsdybden er ukjent, men utfra gamle foto fra anleggstiden er det grunn til å tro at fyllingsdybden stedvis er mellom 5 og 10 m.

Det aktuelle undersøkelsesområdet syd for Storvassdammen ligger i «Steinsbuskardet – Hisdal biotopvernområde» med verneformål «Trekkevegar og kalvingsområde for villrein».
(<https://faktaark.naturbase.no/?id=VV00001872>).

Biotopvernområdet er omkranset av «Setesdal Vesthei-Ryfylkeheiane landskapsvernområde med dyrelivsfredning» med verneformål «Vakkert naturområde med urørte fjell og villrein».
(<https://faktaark.naturbase.no/?id=VV00001937>)

Det går turstier i området, og Stavanger Turistforening har en selvbetjent hytte, Storsteinen, ca. 3,5 km fra det aktuelle området.

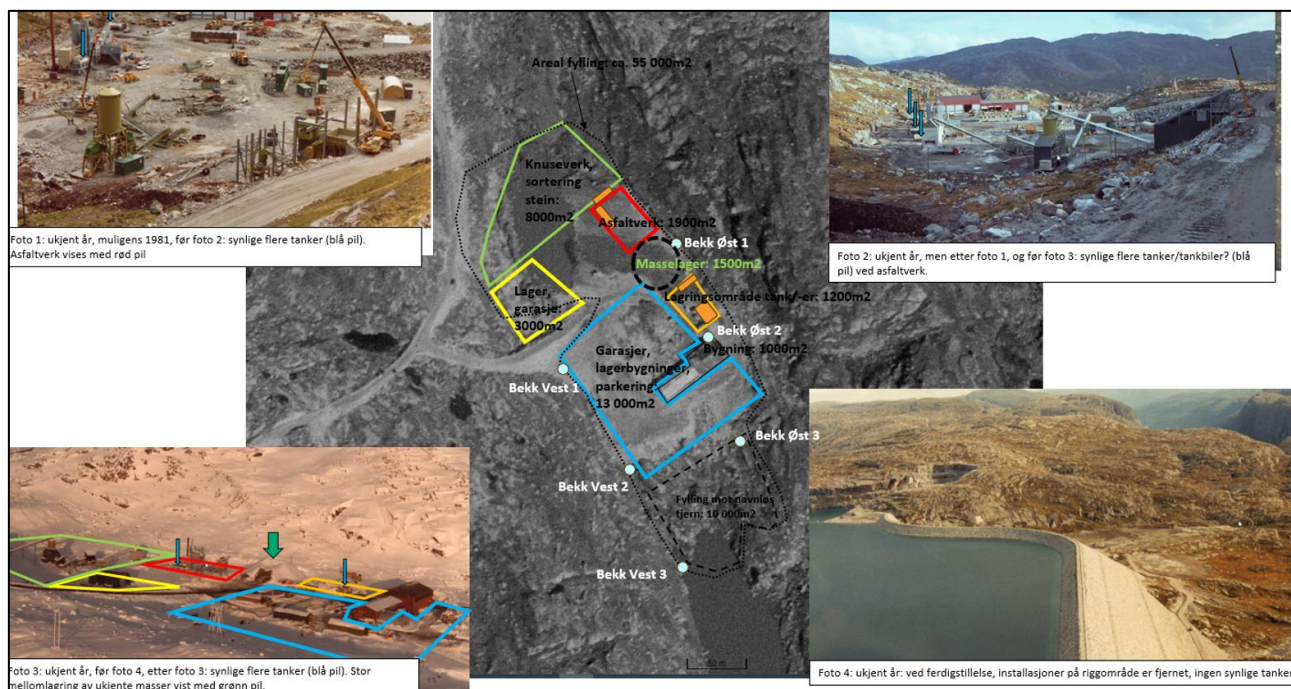

Figur 1: Kartutsnitt fra området. De grå arealene syd og syd-øst for Storvassdammen angir plassering av tidligere rigg- og anleggsområder. Det er ved arealet syd-øst for Storvassdammen (markert med rød pil) det er observert oljefilm på vannforekomster /1/.

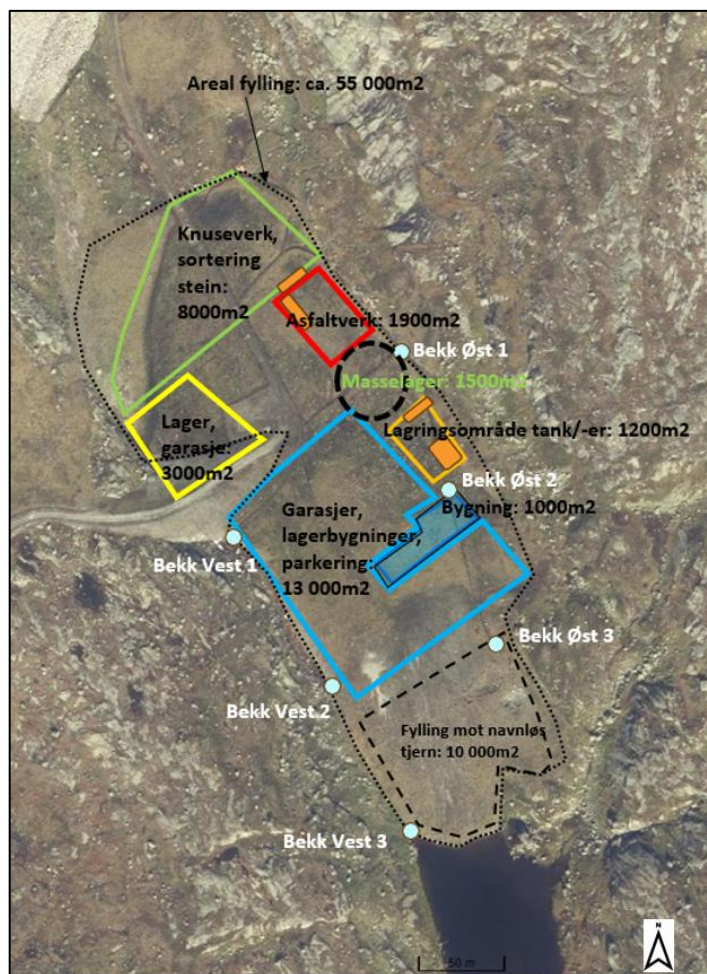

Figur 2: Flyfoto som viser plassering av prøvetakingslokalitetene for vannprøver i 2023 /1/

Basert på fremlagte foto og historiske flyfoto fra nettstedet, har vi delt inn utfyllingsområde i flere delarealer basert på historisk bruk. Figur 3 og 4 viser utsnitt av vedlegg 1.

Figur 3: Inndeling av riggområde i delarealer mht. tidligere bruk, basert på foto fra anleggstid på 1980-tallet og flyfoto fra 1981 (grunnlag: finn.kart.no; Statkraft Energi AS)

Figur 4: Viser delarealer, plassering av tidligere installasjoner og nylige overvåkingspunkter i bekk vest og øst på dagens flyfoto (grunnlag: finn.kart.no)

Delarealer hvor foto viser tidligere plassering av overjordiske tanker og andre installasjoner som kan ha medført grunnforurensning er tatt med. Her kan det nevnes asfaltverk, masselager og delarealer med garasjer og antatte verksteder for anlegget. Boligrigg for mannskapet var lokalisert på et annet riggareal. Det er ikke mistanke om grunnforurensning ved arealet for boligrigg. Fotoene indikerer at plasseringen av noen av tankene, samt masselager har endret seg under anleggsvirksomhet. Fotoene gir heller ikke noe sikkerhet om hvor eventuelle produksjonsrester ble innarbeidet i fyllingen.

I januar 2025 kom det frem nye opplysninger gjennom øyevitner fra anleggsperioden, som beskriver et betydelige utslipp av spillolje, med avrenning ned til Navnløst tjønn. Det ble forsøkt å brenne bort oljen ved å slippe på større mengder diesel for så å tenne på, uten særlig hell. Det skal ha vært observert tydelige oljerester rundt Navnløst tjønn i årene etterpå. I tillegg rapporteres det om rørbrudd under en vintersesong, med utslipp av større mengder hydraulikkolje på øvre riggområde, uten at det er spesifikt angitt hvor på fyllingsområde utslippet skjedde. Øyevitnet forteller videre at fyllingen ble benyttet som dumpeplass for søppel, som for eks. oljefilter og annet avfall under anleggsarbeidet, og som ble dekket til med steinmasser etterpå.

Overflaten til utfyllingsområdet er preget av grove steinmasser med et tynt vegetasjonslag (jf. Figur 5). Delvis er det synlig metallobjekter og annet avfall i overflaten. Stedvis er det observert vann i dagen, spesielt i tilknytting til etablerte kanaler på tvers av de to bekkene i vest og øst. Grunnen fremstår visuelt som fast, og delvis kjørbar med maskiner.

Det er delarealer bestående av steinrøyser med lite finstoff/jord mellom steinblokkene. I noen deler er det synlig fjell i dagen, og utfyllingsdybder anses derfor å være av mindre mektighet i slike områder.

Mulighet for jordprøvetaking og prøvesjaktning er derfor være begrenset i noen av delområdene.

Figur 5: Foto, tatt av Multiconsult under befaring september 2023. A: tatt fra prøvepunkt Bekk Øst 1 (jf. figur 4) mot vest; B: eksempel på metallobjekter, synlig i overflaten; C og D: Ved punkt Bekk Øst 3, hvor bekken går i grunnen

3 Planlagt arbeid i 2025

Området er kun snø- og isfritt i en kort periode, og tilkomstveien er normalt åpen for kjøring i perioden august – september. Alt feltarbeid må gjøres i denne perioden, men selv i dette relativt begrensede tidsvinduet kan gjennomføringen bli utfordrende pga. stedlige værforhold. Det prioriteres derfor arbeid iht. opplisting nedenfor med del 1 som hovedprioritering. Resterende arbeid gjennomføres kun om været og tiden tillater det. Alt arbeid for 2025 vil avsluttes og entreprenør

demobiliserer, før vinterstenging av tilkomstvei 2025. Med utgangspunkt i formålet for undersøkelsene i 2025 er det planlagt følgende aktiviteter:

3.1 Del 1 – Kildesporing og eventuell sanering

Kildesporing østre bekk

I østre bekk er det observert forurensning med hydrokarboner som medfører forurensningsspredning til resipient nedstrøms. Supplerende undersøkelsen 2024 viser til dels svært høye nivåer av hydrokarbonforurensning i sedimentprøvene fra Navnløst tjønn. Det var først og fremst høye nivåer av langkjedede alifatiske hydrokarboner, men det var også høye nivåer av kortkjedede alifater, aromater og polysykliske aromater (PAH). I enkelte prøver var det også klart forhøyet nivå av sink. Påvist forurensning kan med stor sikkerhet knyttes til rapportert lekkasje av spillolje under anleggsperioden av Storrassdammen, mens synlig forurensning i østre bekk må ha en mere lokal kilde.

Hypotesen om en nedgravd dieseltank i området der det tidligere asfaltverket var plassert, er forenlig med analyseresultater og observasjoner i 2023 og 2024, og ved punktet Bekk Øst 2 må det være en aktiv kilde til hydrokarbonforurensning. Nøye befarings rundt punktet anslår at kilden må være svært nær bekkeliet. Mest sannsynlig noen meter øst og noen meter oppstrøms for punktet Bekk Øst 2.

Det er usikkert om det la seg gjøre å finne en nedgravd tank i et fyllingsområde på 55 000 m². Derfor planlegges det graving av to grøfter ved utspring av synlig oljeforurensningen i østre bekk. Prøvegrøftene er om mulig på maks 5m lengde og 2-3m bredde, og det er planlagt å grave til underliggende fjell/alternativt til maks 3m dybde. Håpet er å finne en eventuell kilde i nærområdet.

I vedlagt tegning 10253711-02-RIGm-TEG-001 vises graveområdet ved østre bekk og avsatt areal til mellomlagring av gravemassene. I forkant av prøvegravingen vil østre bekk legges om oppstrøms gravested og overvann fra sideterreng avskjæres midlertidig, slik at en har kontroll på eventuell avrenning av overvann under gravearbeidet. Arealet tiltenkt mellomlagring av gravemasser skal dekkes til med geoduk, plastduk e.l. som beskyttelse av terreng, og som fjernes etter gravearbeidet er avsluttet. For ytterlige beredskapstiltak henvises også til kap. 5.

Gravemassene består sannsynligvis av en blanding av grov stein og grus, muligens innblandet organisk jord i ukjent grad. Det foreligger ikke noen opplysninger per i dag om massesammensetningen i fyllingen. Det tilstrebes å grave tørt, men det kan ikke utelukkes at noen gravemasser vil være vannholdig. All gravemasse legges rett ved siden av gravesjakt på duk med avrenning tilbake til grøft. Miljøgeolog er til stede under gravingen og vurderer visuelt behov for eventuell stopp i graving ved uakseptabel forurensningsrisiko. Gravingen vil bli dokumentert med foto, og det skal tas jordprøver av masser fra prøvesjakt. Eventuell større avfallsfraksjoner/metallskrap frasorteres på stedet og legges i tett container. Kildesporingen vil foregå så skånsomt som mulig for å unngå skader på eventuell tank. Ved tankfunn vil tanken tas opp, og grunnen rundt renses opp for olje så langt dette la seg gjøre uten at fjerningen medfører ytterlige forurensningsspredning. Synlig oljetilsølte gravemasser legges direkte over i tett container og prøvetas der mht. deklarerings før levering til godkjent mottak. Resterende gravemasser legges tilbake i sjakt etter utført arbeid, og overflaten istandsettes og arronderes på stedet med mål om å avskjære fremtidig overvann fra fyllingen best mulig. Ved behov må det tilføres lokalt nye sand- og grusmasser eller tettende leirmasser. Omfanget avhenger av hvor mye gravemasser/avfall fjernes fra prøvegrøp, men det antas foreløpig ikke behov for mere enn maks 10 tonn med nye masser.

Prøvegrøft i sørlige ende av fyllingen

Med bakgrunn i forurensningstilstand i sedimentene i Navnløst tjønn utenfor fyllingsfronten, planlegges i tillegg å grave en grøft tvers over fyllingsområde i den sørlige enden. Aktuelt fyllingsområde har ca. 60m bredde. Utfra stedlige forhold vil det derfor enten graves en lang grøft, eller flere sjakter langs linja, avhengig av tid til rådighet og værforholdene. Ideelt bør grøft/-ene graves ned til fjell, men massesamsetning, grøftestabilitet og grunnvannstand kan begrense endelig gravedybde betydelig.

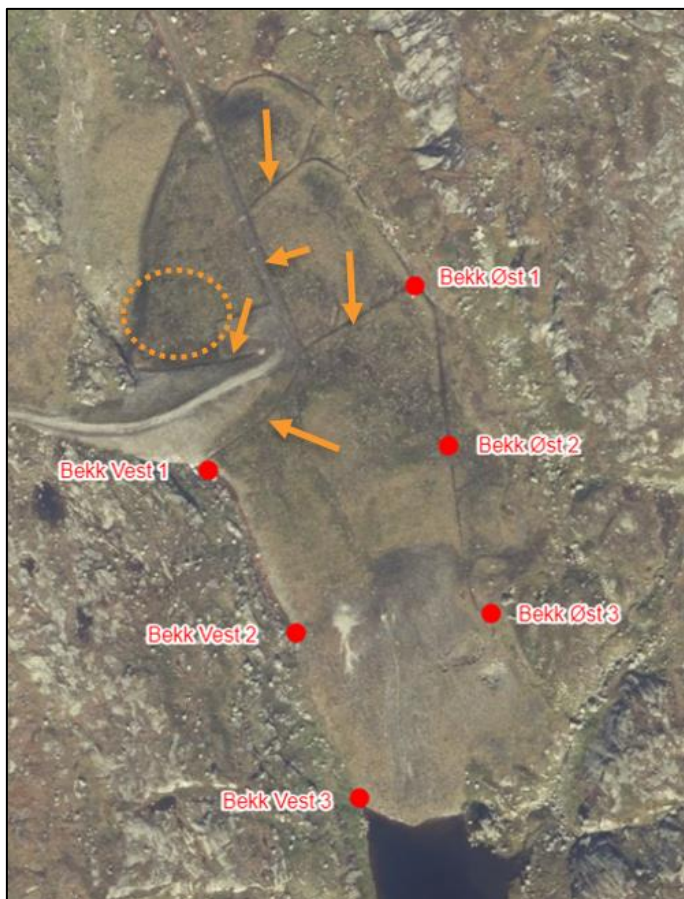
Målet er å kartlegge massesammensetning, foreta uttak av jordprøver, vurdere påtruffet vannfase og koordinatfeste eventuelle synlige forurensningskilder. Utfra observasjoner på stedet vurderes behov for å etablere filterlag ifm. igjenfylling av prøvegrøft for reduksjon av forurensningsavrenning. I så fall vil det benyttes tilkjørte sandmasser i kombinasjon med barkmasser eller annen typer absorberende masser. Dette vil avklares nærmere med utførende entreprenør. Om det vurderes av miljøgeolog at det ikke er hensiktsmessig med etablering av filterlag, vil prøvegrøft/-ene gjenfylles med stedlige gravemasser. Som beskrevet for gravesjakter ved østre bekk, vil gravemassene mellomlagres rett ved grøft på anvist mellomagringsareal (jf. vedlagt tegning 10253711-02-RIGm-TEG-002) på duk og med avrenning tilbake til gravegrøft.

Det er ikke mulig å forutsi omfanget av slik prøvegraving før det settes i gang. Dette må følges opp, og fortløpende vurderes av miljøgeolog på stedet. Alt gravearbeid er planlagt gjennomført i løpet av 2 uker.

Proessen og eventuelle funn dokumenteres med foto, og det vil tas jordprøver til kjemisk analyse i bunn og vegg av grøfter, samt av oppgravde masser som dokumentasjon av forurensningsgrad. Jordprøvene analyseres for innhold av arsen og tungmetaller (As, Cd, Cu, Cr, Hg, Ni, Pb, Zn), totale hydrokarboner (THC), alifatiske hydrokarboner, PCB-forbindelser og PAH₁₆. I tillegg skal det analyseres for TOC for et mindre utvalg av prøvene.

3.2 Del 2 – forbedring av funksjonalitet av dagens drenasjegrøfter

Det er etablert flere tverrgående og avskjærende dreneringsgrøfter over den nordlige delen av fyllingen. Det antas at grøftene har til formål å lede overvann unna fyllingen, og mot vestre bekk. Det er likevel observert vann stående over terreng på deler av fyllingen, noe som tyder på at det drenerende grøftsystemet ikke fungerer optimalt (jf. Figur 6). I feltsesongen 2025 bør det derfor foretas nødvendige undersøkelser og om mulig gjennomføres mindre strakstiltak, for å forbedre drenering av overvann. Dette kan for eks. gjøres ved å rense/utdype grøftene forsiktig uten å gjøre skade på eventuelle tetningslag. Gravemassene legges nedstrøms grøftene rett ved gravestedet. Mere permanente tiltak må vurderes utført i 2026, og det kan innebære å reetablere alle avskjærende grøfter til tilstrekkelig dybde med tetting inn mot fyllingen for å hindre fremmedvann i å infiltrere. Et slikt tiltak må ha som mål at det kun er nedbør direkte på fyllingsoverflaten som kan infiltrere.

Figur 6 Gule piler viser dagens system av drenasjegrøfter nord på område. Stiplet linje viser delareal hvor det under befaring 2024 er observert stående vannspeil over terreng.

3.3 Del 3 – kartlegging forurensningstilstand i fyllingen ellers

Utfyllingen forventes å bestå først og fremst av sprengstein fra tiden Storvassdammen ble anlagt. I utgangspunktet forventes ikke at det forekommer homogen grunnforurensning her, men med nyere informasjon om bruk av fyllingen som dumpeplass for oljefilter og annet avfall under anleggsfasen, er det sannsynlig med lokale forurensningshotspots. Observasjoner under prøvetakingsrundene bekrefter spor av ymse avfallsfraksjoner på fyllingsoverflaten, og prøver av vann og sediment viser at det har pågått og fortsatt pågår forurensningsspredning fra fyllingen. I tillegg er det mistanke om at en eller flere drivstoff/oljetanker ble lagt inn i fyllingen.

For å vurdere forurensningskilder og for å kartlegge et område som kan være forurensset, har Miljødirektoratet utarbeidet en egen digital veileder /4/ som gir anbefalinger til undersøkelsesomfang og prøvetetthet. Ved et undersøkelsesområde på ca. 55 000m² og ukjent lokalisering av forurensningskilder, anbefaler veilederen et antall overflateprøver på ideelt ca. 220 prøvepunkter. Veilederen åpner imidlertid for reduksjon av antallet dersom arealet er større enn 10 000m². Selv med en slik reduksjon på grunn av arealets størrelse, angir veilederen et behov for ca. 115 prøvepunkter. Prøvetaking ved borerigg er uaktuelt pga. grove steinmasser i fyllingen, og et slikt omfang av prøvetaking med gravemaskin vil kreve flere uker til gjennomføring, sannsynligvis flere uker enn det området er tilgjengelig per sesong. I praksis betyr dette at anleggsvirksomhet fordelt på flere år. Resultatet av en slik kartlegging vil tilfredsstille veilederen, men har ingen praktisk nytteverdi som grunnlag for tiltaksvurderinger, da mulighet for å gjennomføre større saneringstiltak i selve fyllingen er svært begrenset pga. beliggenheten og ikke minst statusen som verneområde for

villrein. Anbefalingene i veilederen vurderer Multiconsult derfor som ikke praktisk anvendbar ved den aktuelle lokasjonen.

Strategien videre er derfor å fokusere på avrenningsforhold, samt å dokumentere tilstanden i den sydlige delen av fyllingen gjennom gravingen av en tverrgående grøft som beskrevet i del 1. Det anses at dette gir godt nok grunnlag for vurdering av forurensningstilstanden i fyllingen, samt at det gir grunnlag for å vurdere behov for eventuelle ytterlige tiltak.

3.4 Ytterlige arbeid planlagt i sesong 2025

Basert på forurensningssituasjonen i og delvis rundt Navnløst tjønn, vurderer Statkraft muligheten for å begrense tilgang til Navnløst tjønn for allmennhet og villrein. Eventuelt oppsett av gjerder krever god planlegging og prosjektering i samarbeid med Verneområdestyret Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane og Frafjordheiane, samt hensyn til vedlikehold og landskapsutforming. Endelig behovsvurdering vil foretas basert på erfaringene fra arbeidene i 2025. Etablering av gjerder er derfor ikke planlagt i 2025. Det vurderes imidlertid å sette opp skilt der det frarådes å bade eller bruke vann fra Navnløst tjønn. Det er lite menneskelig ferdsel i området, men det finnes en ubetjent hytte (DNT Storsteinen) sør for Storvassdammen, og ferdsel ved Navnløst tjønn kan derfor ikke utelukkes. Utforming og endelig plassering av skilt avklares nærmere med Verneområdestyret gjennom egen søknad.

3.5 Overvåking 2025

Områdets beliggenhet setter klare begrensninger med tanke på overvåking under gjennomføringen av tiltaksarbeidene. Det vil for eksempel ikke være praktisk gjennomførbart med hyppig/løpende vannprøvetaking og påfølgende levering til analyselaboratorium for hurtig-analyse. Det er heller ikke mobildekning i området, så kontinuerlig overvåking med multiparametersonder vil ha begrenset relevans.

Overvåkingen under tiltaksarbeidene vil derfor først og fremst være faglige vurderinger basert på observasjoner. I tillegg vil det være tilgjengelig en håndholdt multiparametersonde for eventuelle spot-målinger, samt rikelig med emballasje til eventuelle prøver av vann, sediment/løsmasser for å kunne dokumentere situasjonen under tiltaksarbeidet.

På bakgrunn av erfaringer, funn og gjennomførte tiltak i 2025, vil det bli utarbeidet et forslag til overvåkingsprogram for 2026 og eventuelt videre, med tanke på å kunne følge utviklingen av forurensningstilstanden i området.

3.6 Rapportering

Sjaktprofiler med foto og resultater fra kjemisk analyse rapporteres i et feltnotat etter feltarbeid i oktober 2025.

En vurderingsrapport med risikovurdering av eventuelle forurensningsfunn samt forslag for avbøtende tiltak /behov for supplerende undersøkelser vil kunne foreligge i starten av 2026. Rapporten vil danne grunnlag for planleggingen av eventuell feltsesong i 2026.

4 Fremdrift sesong 2025

Området er kun snø- og isfritt i perioden august – september. Det er derfor planlagt at entreprenør rigger seg til så fort området er fremkommelig, månedsskifte juli/august 2025.

Forarbeidene (jf. beredskapsarbeid kap.5) og tilrigging antas utført i løpet av ca. 2 uker. Deretter vil selve prøvegraving starte med miljøgeolog på stedet. Det er satt av 2 uker for dette arbeidet. Alt

undersøkelsesarbeid, som en ikke rekker i denne perioden, vil måtte utføres i 2026. Istandsetting av område, fjerning av beredskap, oppgravd avfall og forurensede gravemasser, samt demobilisering av entreprenørs utstyr antas å ta ca. 1 uke, og skal være sluttført før vintersesongen starter. Det er dermed planlagt for maksimalt 5 uker anleggsvirksomhet i perioden august – september 2025. Forsinkelser mht. værforhold må påregnes. Mere detaljert fremdrift kan fremlegges når entreprenør er valgt.

5 Risikovurdering og behov for beredskap under prøvetakingen

Undersøkelsesområdet ligger i direkte nærhet til verneområder, i tillegg er det en selvbetjent turisthytte i nærheten. Utfyllingsområdet er delvis fylt ut i Navnløst tjønn, som har utløp til Vestre Gyvatn ca. 400 m nedstrøms. I 2024 ble det påvist at sedimenter i Navnløst tjønn er til dels sterk forurenset av hydrokarboner, og det ble også påvist hydrokarboner i sedimenter fra innoset i Vestre Gyvatn.

Det er observert vann i terreng i deler av fyllingsområdet, og undersøkelsesområdet ligger på et værutsatt fjellområde med mye nedbør på høsten. Det er også observert en del mindre vannløp fra sideterreng. Det er observert at både østre og vestre bekk forsvinner inn i fyllingen, noe som indikerer svært permeable masser.

I kombinasjon med ukjent avfallsinnhold i fyllingen, kan det derfor ikke utelukkes risiko for at prøvegravingen og kildesporing av tank kan medføre uventede funn og mobilisering av forurensning, spesielt knyttet til diesel og PAH-komponenter men også til partikkelavrenning til vassdrag. Spesielt ved dykket graving vil risikoen for å påtreffe og skade en eventuelt nedgravd tank, være stor. Det må derfor etableres prosedyrer for beredskap og avbøtende tiltak som reduserer spredningsrisikoen ved uventede forurensningsfunn, og det er et mål at prøvegravingen kan gjennomføres tørt.

Nedfor listes det opp hovedpunkter for mulig beredskap og avbøtende tiltak. Realiteten i disse må vurderes mht. logistikk, mulighet for transport, nødvendige tillatelser og terrengtilpasninger på stedet. Statkraft vil kontakte entreprenør etter tilbakemelding fra myndighetene og utarbeide endelig beredskapsplan basert på vilkår i vedtak.

Spredningsreducerende tiltak under prøvegraving/kildesporing:

1. **Redusere mengder overvann som strømmer til graveområdet:** Mulige tiltak kan være avskjæring og omlegging av østre bekk ved punktet Bekk Øst 1; midlertidig avskjæring av overvann fra sideterreng, så langt det er mulig. Det må påregnes behov for midlertidig oppdemning med overløp, pumper, rør etc.
2. **Mellomlagring gravemasser:** gravemassene legges rett ved gravested på anvist mellomlagringsarealer, hvor det er lagt ut geoduk/plastduk e.l. Massene lagres slik at eventuell avrenning ledes mot gravesjakt. Topplaget på 30 cm inkl. vegetasjonslaget tas av forsiktig, lagres separat fra gravemassene og legges tilbake som toppdekke i gjenfylt gravegrop/grøft.
3. **Fjerne vann fra gravegrop:** Om fyllingsmassene ikke er for permeable, kan det forsøkes å lense gravegrop/gravegrøft mens kartleggingen foregår. Det må påregnes behov for pumper, rør og infiltrasjonspunkt. Om lensevannet er synlig forurenset med olje/PAH må vannet ledes til et mobilt renseanlegg før evt. utslipp til terreng/infiltrasjonspunkt. Dimensjonering av et renseanlegg avhenger av vannmengder og forurensningsgrad, som per i dag er ukjent. Alternativt kan svært forurenset lensevann også ledes til tette containere i påvente av uttransport/sugebil. Det kan også vurderes å avbryte prøvegravingen og fylle igjen sjaktene dersom et slikt forurensningsfunn avdekkes.

4. **Fysisk barriere nedstrøms i bekk:** Det anses som lite sannsynlig at bekken oppstrøms graveområdet for kildeporing kan avskjæres fullstendig. Det er sannsynlig at eventuell mobilisert forurensning til en viss grad vil følge vannet i dagens bekk nedstrøms området, selv om observasjoner tyder på at vannføringen i østre bekk er svært liten. Der bekken forsvinner inn i fyllingsmassene bør det etableres en fysisk barriere, eksempelvis en liten grusvoll med geotekstil og oljelenser i front. Alternativt kan det etableres en avskjærende grøft med absorbent/absorbentmatter e.l. slik at partikkelavrenning og olje som eventuelt mobiliseres fra graveområdet fanges opp i størst mulig grad og fjernes før eventuell spredning til Navnløst tjønn.
5. **Spredningshindrende tiltak i Navnløst tjern:** I et worst case-scenario vil det skje avrenning av forurensning til Navnløst tjønn under prøvegravingen, spesielt ved graving i den nederste delen av fyllingsområdet. Det bør derfor, som et minimum, legges ut oljelenser og/eller absorbenter i litoralsonen langs hele fyllingsfronten. I tillegg kan en siltgardin forhindre en eventuell partikkelspredning. Utsett og oppankring av en siltgardin kan imidlertid være krevende i Navnløst tjønn på grunn av tilgjengeligheten, og om dette er ikke gjennomførbart kan eventuell partikkelsperre etableres ved utløpet av Navnløst tjønn. Det må også være rikelig med absorbenter i utløpet av Navnløst tjønn

I tillegg skal det etableres beredskap med sugebil for å samle opp eventuell påtruffet forurensning i prøvesjaktene/prøvegrøfter og ved funn av tank(er). Listen under viser mulig beredskap. Listen er ikke uttømmende.

Mulig beredskap for oppsamling forurensning:

1. **Ved funn av tanker:** Avhengig av tilstanden kan det bli behov for å rense tanken for rester av innholdet. Som beredskap må det derfor være sugebil på stedet. Tømt tank, eller tankrester graves opp og legges i tett container. Gravegrop renses i tillegg for synlig forurensede masser i kontakt med tanken. Etter vurdering og prøvetaking av utgravde og gjenværende masser i gravebunn, transporteres forurensede masser i tette containere til eksternt mottak. Mengder bortkjørt forurensning må dokumenteres med kvittering/veiesedler fra mottakssted.
2. **Funn av metallskrap i prøvesjaktene:** Større metallskrap og annet avfall som graves opp ifm. prøvesjakter/grøfter, frasorteres og lagres i egne tette container til uttransport til eksternt deponi. Mengder bortkjørt avfall må dokumenteres med kvittering fra mottakssted. Resterende stein/jordmasser legges tilbake i prøvesjakt.
3. **Innmåling avfallsfunn:** Med hensyn til planlegging av videre behov for undersøkelser og tiltak, skal alle funn av tanker eller annet større avfall måles inn med GPS, uavhengig om avfallet fjernes eller blir liggende igjen.
4. **Istandsetting:** Når prøvegropene er gjenfylt, skal overflate istandsettes og tilpasses omkringliggende terreng. Sjaktene komprimeres med gravemaskin. Istandsetting og terrengarronderingen må ta hensyn til stedlig avrenningsforhold, og bygges opp slik at fremtidig overvann i størst mulig grad ledes bort fra fyllingen.

6 Referanser

- /1/ Multiconsult. (2024). *Miljørådgiving - Storvassdammen. Oppsummering fra befaring og prøvetaking i september 2023*. Multiconsultrapport: 10253711-01-RIM-NOT-001.
- /2/ Multiconsult. (2024b). *Miljørådgiving - Storvassdammen. Supplerende undersøkelser 2024*.

Multiconsultrapport: 10253711-01-RIM-NOT-00110253711-02-RIM-RAP-003 Supplerende undersøkelser 2024

/3/ Miljødirektoratet faktaark <https://faktaark.naturbase.no/?id=VV00001872>

/3/ Miljødirektoratet faktaark <https://faktaark.naturbase.no/?id=VV00001937>

/4/ Miljødirektoratet nettveileder for «Forurensset grunn». Lenke: [Forurensset grunn veileder](#)

Vedlegg 1

Historisk bruk:

Oversikt delarealer historisk bruk:

Foto 1: ukjent år, muligens 1981, før foto 2: synlige flere tanker (blå pil). Asfaltverk vises med rød pil

Foto 2: ukjent år, men etter foto 1, og før foto 3: synlige flere tanker/tankbiler? (blå pil) ved asfaltverk.

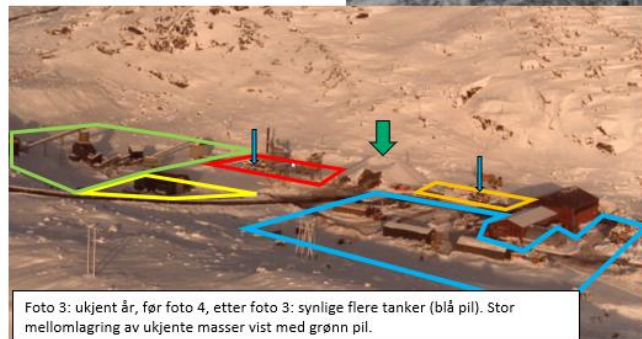

Foto 3: ukjent år, før foto 4, etter foto 3: synlige flere tanker (blå pil). Stor mellomlagring av ukjente masser vist med grønn pil.

Foto 4: ukjent år: ved ferdigstillelse, installasjoner på riggområde er fjernet, ingen synlige tanker

Tegnforklaring

Prøvepunkter

Kildesporing

Drenasjegrøft

Mellomlager masser

Rev.	Beskrivelse		Dato	Tegn.	Kontr.	Godkj.
Situsjonsplan			Original format:	Fag:		
			A3	Miljøgeologi		
Miljørådgiving Storrassdammen Planlagt arbeid 2025 Skagerak Energi AS			Filnavn:	10253711-RIGm-TEG-001		
			Underlagets filnavn:			
			Kartgrunnlag fra Geodata			
			Målestokk:			
			1:650			
Multiconsult		Dato	Konstr./tegn	Kontrollert	Godkjent	
		17.02.2025	JONHA	NA	NA	
		Oppdragsnr.	Tegningsnr.			Rev.
		10253711	001			00

Tegnforklaring

Prøvepunkter

Mellomlager masser

Prøvegrøft

1 000 m2
Mellomlager for
gravemasser

200 m2
Prøvegrøft.

Bekk vest 3

Spredningshindrende
tiltak, f.eks.
absorbent, lense, etter
stedlige forhold.

0 10 20 Meter

Rev.	Beskrivelse		Dato	Tegn.	kontr.	Godkj.		
Situasjonsplan			Original format:	Fag: Miljøgeologi				
			A3					
Miljørådgiving Storrassdammen Planlagt arbeid 2025 Skagerak Energi AS			Filnavn:	10253711-RIGm-TEG-002				
			Underlagets filnavn:			N		
			Kartgrunnlag fra Geodata					
			Målestokk:					
			1:300					
Multiconsult		Dato	Konstr./tegnet	Kontrollert	Godkjent			
		17.02.2025	JONHA	NA	NA			
		Oppdragsnr.	Tegningsnr.		Rev.			
		10253711	002		00			

AU 30/25 Eventuelt